

Kürtaj ve Gurre

İSLAM FIKHINA GÖRE KÜRTAJ VE GURRE

Fatih KALENDER

✘ Bizleri erkek ve diğiden yaratıp ve nimetlerin en fevkinde olan İslam nimetiyle nimetlendiren ve kâinatın efendisi hazreti Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmetinden olma bahtiyarlığın bizlere ihsan eden Allah'ü Taala hazretlerine hamd olsun.

Evlentiniz çoğalmanız zira ben kiyamet gününde sizin (çokluunuz) la övüneceyim[1] Buyuran Efendimiz (sallallahu aleyhi ve selam) 'in , al ve eshabın veda kiyamete kadar onun getirdiği dini kendi hayatlarında düstur edenlere salat ve selam olsun.

Okuyucularımızdan gelen telefon neticesiyle ele alacağımız mesele, İslam âleminden de öte insanlığın gündemini defalarca meğul etmiş olan ve bazı zamanlarda da meğul etmeye devam eden çocuk öldürme (kürtaj) meselesi hakkında olacaktır.

Tıp dilinde rahim içinden doku almak anlamına gelen kürtaj, genel olarak istenmeyen gebeliğin sonlandırma amacıyla yapılır. Yanlış biopsi veya tedavi amaçlı da uygulanmaktadır. Ancak ifade sadedinde bulunduğumuz konunun sadece çocuk öldürme uygulaması olduğundan biopsi veya tedavi amaçlı yapılan kürtaj işlemlerinden bahsetmeyeceğiz.

Usulü fıkıh kitaplarında (maslahat) bölümünde İslam dininin beş temel ilkesi olduğu bahseder, bunlarda: Dinin muhafazası, Nefsin muhafazası yani insan hayatının korunması, Neslin muhafazası yani nesebin korunması, Aklın muhafazası, Malın muhafazasıdır [2]. Görüldüğü gibi insan hayatının muhafaza altına alınması İslam'ın beş temel ilke ve amaçlarından biridir. Ayrıca mahlûkatın en ereflisi olan insanın saygınlığı ve dokunulmazlığı İslam dininin sıralı bir şekilde üzerinde durduğu ana fikirlerden biridir. İnsan babasının sperminin annesinin yumurtasıyla buluşup döllenme neticesiyle de olsa yaşam hakkını sperm sahibi ve yumurta sahibi anne babasından almamaktadır. Bilakis bu yaşam hakkı kendisine, sperm ve yumurtanın rahimde döllenmesiyle, Yaratan tarafından verilmiş temel hakkıdır. Dolayısıyla bu safhadan sonra anne ve baba da dâhil olmakla beraber hiçbir kimsenin çocuklarının hayatına son verme gibi bir hakka sahip değillerdir. Bu itibarla İslam'ın kabul ettiği manada bir gerekçe olmaksızın anne karnındaki çocuğun öldürülmesi yani kürtaj yapılması genel olarak İslam hukukunda doğru olarak kabul edilmemiştir. Zira efendimiz sallallahu aleyh'i ve sellem'in: **Evlentiniz çoğalmanız zira ben kiyamet gününde sizin (çokluunuz) la övüneceyim** sözündeki tevikiye münafi olduğu gibi, İslam dininin fıtrat dini olması, dolayısıyla fıtrata aykırı olan her şeyin İslâm'a göre de mahzurlu olması bir hakikattir.

İslam fukahası sperm ve yumurtanın hangi safhadan itibaren cenin sayılacağı ve bu ceninin kürtaj dediğimiz alınmasıyla ilgili terettüp edecek günahın farklı olup olmayacağı konusunda tartışmışlardır. Aynı bu derecede İslam Hukukcuların dan, rahimdeki çocuğa ruh verildikten sonraki durumu ile ruh verilmeden önceki durumunu ve ekilenip ekilenmeden önceki durumunu ayranlarda olmuştur. [3] Yani anne rahmindeki embriyo dediğimiz cenin için, ekilenmeden önceki hali ekilendikten sonraki hali, ruh verildikten sonraki hali ruh verilmeden önceki hali diye genel olarak dört kısma fukaha tarafından incelenmiştir.

Bu konuyla alakalı yani insanın anne rahmindeki devreleri hakkında Allahü Teâla hazretleri şöyle buyurmaktadır: **Andolsun ki, biz insanı süzümü, özlü balçuktan yarattık. Sonra onu "nutfe (meni, sprem) olarak muhkem bir karargâha (rahme) koyduk. Sonra nutfeyi (yapılan) bir kan phtısı haline**

getirdik. Ardından kan phts'n? bir çinem et yaptık, bu çinemi kemiklere çevirdik, kemiklere de et giydirdik, sonra da onu başka bir varlık yaptık, ?ekil verenlerin en güzeli olan Allah ne yücedir. Sonra siz bunun ardından elbette öleceksiniz.[4]

Bu devreler hakkında da Efendimiz sallallahu aleyh'i ve selem ?öyle buyuruyor: **Sizden her biriniz kırk gün annesinin karnında tutulur. Sonra bir o kadar da orada yap??kan pht? olur. Sonra bir o kadar da orada bir çinem et halinde bulunur. Sonra da melek gönderilir ve ona ruh üfler.**[5]

Müslim'in rivayet etmi? oldu?u bir başka hadisi ?erifte de:**Nutfe nin üzerinden kırkiki gece geçince Allah ona bir melek gönderir. O da onu ?ekillendirir, kula??n?, gözünü, cildini, etini ve kemiklerini yapar...**[6]

Ayet'i kerime ve hadisi ?erifler do?rultusunda, dölleneni meni anne rahminde kırk gün anne rahmiyle herhangi bir irtibat? olmadan kalır. Sonra (âlaka) dedi?imiz bir pht? parças? olarak rahimle alaka kurar. Bu surede kırk gün kadardır. Sonra bu (âlaka) yap??kan pht? bir et parças? olur. Kemikleri ve eti olur. Bu üçüncü devrede üçüncü kırk'n sonuna kadardır. Sonra ilk üç safhadan farklı bir yarat?? meydana gelir ki buda cenine ruh verildi?i safhadır. Yani cenin için 120 gün tamamland??nda ruh verilmi? olur. Ancak ruh sahibi olmasyla canlanmasn? ayn? olarak kabul etmekte mümkün de?ildir. Sperm ile yumurtan?n birleşmesiyle bir canlılık ve bütünlük kazand??n?, an an oluşumunu tamamlad?? hatta ilk birkaç haftadan itibaren organlan?n?n te'ekkül etti?ini de mü'ahede etmekteyiz. Lakin ?nsan; Ekseriyetinde üzerinde oldu?u görü? do?rultusunda ruh ve beden bütünü'nün ismidir. Sadece ruhun ismi de?il.[7]

Bu itibarla Âlimlerin bir kısm? 120. günden önceki ölümü normal bir insanın ölümü gibi de?erlendirmiyorlar. Di?er bir ifadeyle 120. günden evvelki kürtaj ile 120. günden sonraki kürtaj'? hüküm itibarıyla ayırıyorlar. Ve buna delil olarak da ayeti kerimede devrelerin arasn? (??) **sonra** kelimesiyle ayrılmassn? devrelerin birbirleriyle tam olarak farklı olduklan?n? birbirlerinden di?erine geçi?in bir dönü?üm oldu?unu ileri sürerek, ayeti kerimelerde geçen (**sonra da onu başka bir varlık yaptık, ?ekil verenlerin en güzeli olan Allah ne yücedir. Sonra siz bunun ardından elbette öleceksiniz.**) hükmünün i?aretiyle ölümün ancak bu dönemden sonra yani ruh üflenildikten sonra olabilece?ini söylemektedirler.

Yukarıda zikri geçen Buhari ve Müslim'in rivayet etmi? oldukları hadisi ?erif do?rultusunda ruhun 120. günde üflendi?inde ?slam Hukukçular? arasnda görü? birlili?i vardır.[8] Ruhun yüzyirmi günde üflendi?i konusunda ittifak, bulundu?u için yukarıda zikri geçen Müslim'in rivayet etmi? oldu?u ikinci hâdisi ?erifi de; "ceninin kırk günde ?ekillenmesi de?il, bunun melek tarafından yazılması" ?eklinde tevil edenler olmuştur. Ancak kanaatimizce bu teville gerek yoktur. Zira biraz öncede ifade etti?imiz gibi cenine ruh'un üflenmesi o ceninin daha önceden ?ekillenmesine mani de?ildir. Nitekim günümüzdeki ayrıntılı t?p da Müslim'in rivayet etmi? oldu?u hadisi ?erif'in zahirini (her ne kadar ?ekillenmenin 40-42-45. günler gibi farklı rivayetlerde olsa[9]) teyitlemektedir.

Ruh üflendikten sonra çocuk aldrman?n yani kürtaj'?n haramlı?? konusunda ve bu davran??n cinayet telakki edilece?inde ?slam Hukukçular? arasnda herhangi bir ihtilaf yoktur.[10] Fukahan?n bu mutlak ifadesinden anna??lan çocu?un alınmamasnda anne hayat? için tehlike olup olmamasn? müsavî olmasdır. Nitekim Hanefî fukahasından ?bni Abidin, Ha?iyesinde: ?ayet çocuk anne karnında canlı ise ve alınmamas? durumunda anne hayatından korkuluyorsa bile çocu?un alınması yani öldürülmesi caiz de?ildir, buyurarak ifadesine ?öyle devam etmiştir: Zira annenin ölümü vehmidir yani kesin de?ildir. Rahmindeki çocu?un hayat? ise fil vaki kesindir. Dolayısıyla vehmi olan bir ?eyden dolayı yani

anneninin ölümünden dolayı kesin olan yani çocuğun hayatı yok edilemez yani öldürülemez.[11] Bu konu (mecmeâl fîkhiyye) dediğimiz İslam fıkıh toplantısında dile getirilip uzunca müzakereler neticesiyle İbni Abidin gibi birçok Hanefi fakihlerin hıfzına şu kanaate varılmıtır: İayet anneninin hayatını kurtarma gibi tıbbi ve kesin (yani var sayımla deil) bir zaruret ortaya çıkmısa o zaman anne karnındaki ceninin tıbbi bir müdahale ile alınması caiz görülür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken unsur anne hayatının tehlikesi kesin olmasıdır. Bu durumda yukarıdaki ifade doğrultusunda kesin olan anne hayatı (yani fil vaki canlı olması) her ne kadar şu anda canlı olsada doğuma kadar canlı olması kesin olmayan anne karnındaki çocuk için tercih edilir. Yani anneden sebep rahimdeki çocuk düürülebilir.[12]

Anne karnındaki cenine 120 günlük olmasıyla ruh verildiğinde ittifak var demitik ve aynı bu doğrultuda cenine ruh verildikten sonrada İer'i bir gerekçe olmadan kürtaj yapılması haram olmasında da İslam Hukukçuları arasında görüşü birliliği vardır. Ancak cenine ruh verilmeden önce aldırılma meselesinde ise İslam hukukçuları arasında görüşü birliliği yoktur. Bunların bir kısmı çocuk yaratılmadan önce (bu görüşü sahiplerinin yaratılmıtan kasıtları ruh'un üflenmesidir

[13]) kürtaj mutlak halde caizdir, derken bir kısmı da bu görüşün tam tersine ruh verilmeden önce olsa bile mutlak halde mekruh görmektedir. Gerekçe olarak da rahimde vaki olan suyun (emriyo'nun) geleceği hayattır, dolayısıyla onun için hayat hükmü verilir, tıpkı hac babında ihramlı olan kimsenin av hayvanının yumurtasının kırılmasıyla üzerine cezanın terettüp ettiği gibi. Hanefi mezhebinde ekseriyetin üzerinde olduğu görüşü: İslam'ın kabul ettiği bir manada özür olmadık müddetçe bu işin helal olmaması üzerinedir. Ancak kabul edilecek bir manada özrünün olmasıyla caiz olacağı mezhep içinde ifade edilmitir.[14] Hanefi hukukçularından , bu özürleri şu şekilde ifade edenler olmuştur: 1- Gebelilik, emzirmekte olduğu çocuğun sütüne zarar vermesi ve babanın da süt anne bulacak güçte olmaması. 2-Çevrenin bozuk olup İslam'ı terbiyenin mümkün olmaması. (Kanaatimce bu öze şu şekilde itiraz edilebilir: İçinde bulunduğumuz toplumun ahlak yapısının bozulmasında ferdi olarak Müslümanlara yakıan toplumu bu sapıklıklarla baş başa bırakmak deildir. Bilakis toplumun düzelmesi için gayret sarf etmeleri gerekir. Zira bana dokunmayan yılın bin yıl yaşı zihniyeti İslami bir zihniyet deildir. Toplumun düzelmesi de bireylerin yani fertlerin düzelmesinden geçer, nitekim toplumu oluşturan fertlerdir. Durum böyle olunca ben çocuğumu İslam terbiyesiyle yetitiremem deyip de bu sorumluluktan kaçmak kanaatimce İslam ruhuna aykırıdır. Burada Müslümanlara düen İslam terbiyesi almı nesiller yetitirip İslam ahlakından yoksun olan toplumun her an İslamdan uzaklaşması yerine İslam ile tanımaları ve asıllarına rucu etmelerini sağlamaktır. Berki burada nesli kaybetmek gibi bir risk olabilir, ancak bu riskten dolayıda toplumun karanlıkta doğru gitmesine de göz yummak doğru olmadık kanaat ediyorum. Her İeyin en iyisini bilen İüphesiz Allah tır.) 3- Kadın hastâ olup, âdil tıp tarafından hamileliği sebebiyle hastalanı artacağı, ya da olmayan bir hastalık ortaya çıkacağı söylenmesi.

Maliki mezhebinde kabul edilen görüşe göre ise döllenme olduktan sonra, kırk günden önce de olsa cenini aldırmaya da düürmek caiz deildir.[15]

İafiler ve özellikle İmam Gazali aynı görüşü paylaşmaktadırlar. Kırk, ya da yüzyirmi güne kadar kürtajın dinen mahzurlu olmadık görüşü söyleyenlerin görüşünü yukarıda ifade etmitik. Ancak işin bir diğeri önemli yönü daha vardır: Kırk, ya da yüzyirmi güne kadar kürtajın dinen mahzurlu olmadık görüşü söyleyenlerin görüşü kabul edilse dahi, mazeret olmadan bir kadının avretini başka erkeklere hatta kadınlara göstermesinin haram olduğu dinen sabittir; şu anda hamile kalmı ve çocuk istemeyen kadının önüne iki yol çıkar. a-Ya bir doktorun, ebeinin vs. tıbbi müdahalesini istemek (kürtaj). b- Ya da çeitli ilkel metotlarla yahut ilaç yardımıyla

bunu kendisinin veya kocan?n yapmas?... Birinci yola gitmesi halinde avretini, zaruret olmaks?z?n açmakla bir haram i?leyecektir ki, bu yine ittifakla câiz de?ildir. İkinci yola girmekle, t?bb?n tesbitlerine göre çok büyük bir ihtimalle sa?l???n? tehlikeye atacak ve bundan, öncelikle anne zarar görecektir. Ba?ar?lamamas? halinde de sakat ve yetenekleri körelmiş çocuklar?n do?mas?na sebep olacak; böylece hem ömür boyu vicdân azab? çekilecek; hem de aile ve toplum olarak maddi, manevi zararlar görülecektir. Adil t?bbi ?slam?n hakem kabul etti?ini ve onun mahzurlu dedi?ine mahzurlu dedi?i dü?ünülürse, bu uygulaman?n da en az?ndan mekruh oldu?u anla?ılmaktadır.

Yukar?daki ihtilaf? özetlemek gerekirse ?slam hukukçular?n ço?unlu?u, hangi safhada olursa olsun çocuk dü?ürmeye izin vermezken di?er bir k?sm? ise mutlak halde izin veriyor. Bir k?sm? da özrün olmas? ve olmamas? diye iki k?s?mda inceliyor. Di?er bir k?s?m ise de 40-42-120 günden önce ve sonra diye hükümlerini ay?r?yor. Ruh üflendikten sonra çocuk dü?ürmenin ve ya ald?rman?n haram oldu?unda ?slam hukukçular? aras?nda görü? birlili?i oldu?unu da yukar?da ifade etmi?tik.

Netice olarak ?slam'?n kabul etti?i bir manada herhangi bir gerekçe olmadan kürtaj caiz de?ildir. Anacak bu yasakl?lık 40-42. günden önce mekruhluluk derecesindedir. Zira bu merhaleden önce çocu?un uzuvlar? yukar?da da ifade edilen hadisi ?erifçe de yarat?lmam??t?. 40-42. günden sonra bu yasakl?l???n derecesi hamlin müddeti do?rultusunda artar, taki hamil yüz yirminci güne ula??ınca zira bu safhadan sonra yasakl?lık haram derecesine yükselerek bu i?lem haram olur. Kürtaj i?lemini caiz k?lan özürlerin de boyutu t?pk? kürtaj'?n yasakl?l???ndaki boyut gibidir. Yani 40-42. günden önceki özürler fazla ?iddetli de?ilken bu günlerden sonraki özürler ise daha ?iddetlidir. Taki 120. gün oluncaya kadar, bu safhadan sonra kürtaj'? caiz k?lan özür sadece anne hayat?n?n ölüm ile nihayete ermesidir ki bu konudaki ihtilaf? yukar?da beyan etmi?tik.[16]

Cenine kar?? bir cinayet i?lenmesi halinde **gurre** tabir edilen bir ceza tazminat ödenir. **Gurre** ceninin miras? kabul edildi?inden ceninin dü?mesine sebep olan kimse hariç varisleri aras?nda payla?t?r?l?r. ?slam Hukukçular?n ittifak?yla **gurre**'nin miktar? kamil bir insan diyetinin yirmide biridir. Gurre'yi gerektiren dü?ü?ün konumu hakk?nda ulama ihtilaf etmi?lerdir. Bu ihtilaf üstad?m?z Halil Güneç hoca efendinin (mevsua) adl? eserinde ?u ?ekilde ifade ediliyor. Malikilere göre (mud?a)(alaka) dedi?imiz rahimdeki o nesnenin çocuk oldu?u bilinmesi durumunda gurre gerekir. ?afilere göre birkaç görü? ifade de edilse do?ru olan cenine ruh öflendikten sonra gurre'nin gerekli olmas?dır. Hanefilere göre ise çocu?un uzuvlar?ndan herhangi bir bölümünün olu?mas?yla güre gerekir.[17] ?afi ve Hanbeli fakihleri gurre ile birlikte kefarete ödenmesini de gerekli görseler de Hanefi ve Maliki fakihlerine göre kaffarete vacip de?il bilakis menduptur.[18]

?slam dini gebeli?i önleyici tedbirler almay? ho? görmü? ve e?lerin diledikleri zaman ve say?da çocuk sahibi olmalar?na imkan vermi?tir, fakat ba?lam?? olan gebeli?i sona erdirmeyi do?ru olarak kabul etmemi?tir. Bundan dolayı? bu i?i yapmay? dü?ünen ve kendince buna bir tak?m gerekçeler bulan okuyucular?m?za ?iddetle bu i?e giri?meden bu konuda mahir olan hocalar?m?zla fikir al?? veri?i yapmalar?n? ve ?ah?slar? ad?na fetva sormalar?n? tavsiye eder ve sizi Allaha emanet ederim. Selam ve Muhabbetlerimle...

[1] Magrifet'is-sünen vel'âsar lil-Beyhaki no:4277 – Musannef Abdurrezzak no:10391 – Eddurr'ul-Mensur :Maide 88

[2] Bak:Tahrir ve tahbir illetin k?s?mlar? – Teysir et-tahrir illetin k?s?mlar? – El-Bahr'ul muhit

- [3] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:56
- [4] Mü'minun 12-15
- [5] Buhari no:2969 Müslim no:4781(laf?z Müslim'in dir)
- [6] Müslim no:4783
- [7] Bak Tevsir'rür-razi mü'minün suresi 16. ayetin tevsiri.
- [8] Tuhfe'tül-mevdüd bi-ahkam'il mevlüd 1/147 – Fetava er-remlî: cenaiz – ?sam ?slam ve toplum 2/139
- [9] Bak:Müslim no:4782-4783-4784
- [10] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:57
- [11] ?bni Abidin: Matlabun fi-defnil meyyit
- [12] Mecelle Düveli adet:5 cüz:1
- [13] Bahr'rür-raik: ahkam'un-nifas – ?bni Abidin c:3 s:192 – Feth'ül-kadir: nikah'ül-rakik
- [14] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:58
- [15] Ha?iye'tüs-savi ala?'erh'ül-sa?ir: Mesele'tül-ihrac'ul-meni – Ha?iye'tüt-dusuki: Mevani'un-nikah
- [16] Fetava ez-zerka s:285
- [17] El-mevsua'tül-f?khiyye'tül-müyessirre c:2 s:237
- [18] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:60